

Електронни изявления и електронни документи

Въведение в проблема

Правната сигурност на оборота е обусловена от използването на инструменти, които осигуряват обмена на изявления, с които законът свързва настъпването на правни последици

- Документи = „вещ върху която с писмени или електронни знаци е материализирано изявление“

- Правни последици = създаване, промяна, прекратяване на права и задължения

- Примери = договори, завещания, оферти, известия за прекратяване, искове, жалби и др. Покана за концерт / разменена между приятели, любовни писма от тайни обожатели не са документи, тъй като от тях не произтичат правни последици

- Хартиеният носител не е определящ - изявлението може да се материализира на хартия, микрофилм, камък, метал, кожа, текстил и др.

- Използването на ИКТ (Информационни и комуникационни технологии) поставя въпроса за регулирането на електронните изявления и електронните документи

- Правна рамка на е-документите & е-изявленията

- ☐ Регламент (ЕС) 910/2014

- ☐ Закон за електронния документ и електронните удостоверителни услуги (ЗЕДЕУУ)

Е-документ = всяко съдържание, съхранявано в електронна форма, по-специално текстови или звуков, визуален или аудио-визуален запис

- Писмената форма се смята за спазена, ако е съставен е-документ съдържащ е-изявление.

Материален обхват на ЗЕДЕУУ(Закон за електронния документ и електронните удостоверителни услуги)

- ЗЕДЕУУ не се прилага за 2 вида случаи:
 - ☐ сделки, за които законът изисква квалифицирана писмена форма– “форма за действителност или доказване на изявлението, при която законът предвижда допълнителни изисквания към писмената форма като нотариална заверка на подписа, нотариален акт, саморъчно изписване на изявлението, участие на свидетели или длъжностни лица при извършване на изявлението и др
 - ☐ Причината е, че ЗЕДЕУУ не съдържа правила за това как да се гарантира извършването на такива действия във виртуална среда или електронната форма не е еквивалентна на почерка. Примери: саморъчно завещание; нотариален акт за продажба на недвижим имот, договор за продажба на превозно средство, договор за ипотека, някои видове решения на ръководните органи на търговски дружества и др.
 - ☐ когато държането на документа или на екземпляр от него има правно значение

Причината е, че в такива случаи притежателят черпи правата си от факта, че притежава оригинала. Е-документът има неограничен брой оригинали и това застрашава логиката на предоставяне на

определени права на притежателя на оригинала. Примери: товарителници, някои ценни книги (чек, запис на заповед) и др.

Е-изявление

- Е-изявление = словесно изявление, представено в цифрова форма чрез общоприет стандарт за преобразуване, разчитане и представяне на информацията.

- ☐ Словесно изявление = със средствата на словото. Езикът е без значение. Знаци, картинки, схеми не могат да се считат за електронно изявление

- ☐ Цифрова форма = трансформирано в „езика“ на ИКТ (0 и 1), технологията е без значение

- ☐ Общоприет стандарт за преобразуване, разчитане и представяне на информацията = технологични стандарти, признати от стандартизиращата организация (напр. .pdf) или тези стандарти, които са станали такива поради общоупотребимост (напр. .doc / .docx)

- ☐ Несловесна информация = схеми, скици и др.

- ☐ Отменено е изискването електронното изявление да бъде записано на магнитен, оптичен или друг носител и това записване да дава възможност то да бъде възпроизвеждано. Но в правната доктрина е посочено, че това изискване е от голямо практическо значение, тъй като смисълът на възпроизвеждането е електронното изявление за достигане до адресата, на когото е изпратено. Ако това не може да бъде постигнато, електронният документ „загубва своя смисъл и значение в оборота“. Възпроизвеждането обикновено се случва чрез визуализация на текста на екрана чрез дадена

технология, но технологиите могат да варират - напр. text-to-speech и др.

Е-документ

Неограничен брой оригинали, защото всяко копие изисква възпроизвеждане на всеки отделен бит информация. Хартиените документи имат определен брой оригинали (т.е. ние правим разлика между оригинали и копия)

Хартиеното копие на е-документа има значението на препис. При поискване трябва да се предостави на електронен носител (чл. 184(1) ГПК)

„Възпроизвеждането на електронния документ върху хартиен носител не променя характеристиките му. Съгласно разпоредбата на чл. 184, ал. 1, изр. 1 ГПК, той се представя по делото именно върху такъв носител, като препис, заверен от страната. Ако другата страна не поиска представянето на документа и на електронен носител, преписът е годно и достатъчно доказателство за авторството на изявлението и неговото съдържание.“

Н.В.! Е-изявлението по ЗЕДЕУУ < Е-документ по регламента (всяко съдържание)

Автор и титуляр на е-изявлението

- Автор на електронното изявление е физическото лице, което в изявлението се сочи като негов извършител. Автор може да бъде само физическо лице (човек).

- ☐ Изискване за дееспособност

- ☐ Да се отличава от фактическия съставител (напр. секретарка, счетоводител,

рецепционист и др., който е написал изявлението на компютър)

- Титуляр на електронното изявление е лицето, от името на което е извършено електронното изявление. Титуляр може да бъде както физическо, така и юридическо лице

- Автор и титуляр могат да бъдат едно и също лице (напр. правя е-изявление

от мое име)

- Автор и титуляр могат да бъдат различни лица (напр. управител прави е-изявление от името на компанията, която той / тя представлява)

- Отношението между автор и титуляр може да почива на договорно представителство (напр. чрез пълномощно, договор за услуга) или на законно представителство (напр. управител, родител, настойник, министър и др.)

Адресат на е-изявлението

- Адресат на е-изявлението) може да бъде лице:

- ☐ което по силата на закон е длъжно да получава електронни изявления (напр. държавни органи по Закона за електронно управление за целите на предоставяне на електронни административни услуги; граждани при получаване на изявления относно проверката на редовността на документите при заявяване на електронни административни услуги и др.) или

- ☐ за което въз основа на недвусмислени обстоятелства може да се смята, че се е съгласило да получи изявлението в електронна форма. (изрично споразумение или преценка за всеки отделен случай в светлината на конкретните факти по случая - размяна на визитни картички, контакти в LinkedIn и др.)

Посредник при електронното изявление

- Посредник при електронното изявление е лице, което по възлагане от титуляра, автора или адресата изпраща, получава, записва или съхранява електронно изявление или извършва други услуги, свързани с него
- Примери: доставчици на имейл услуги, телекоми, доставчици на социални мрежи, доставчици на чат услуги и др.
- Някои технологии не включват посредник – напр. попълване на онлайн форма в е-магазин
- Има множество задължения:
 1. разполага с техническо и технологично оборудване, което да осигурява надеждност на използваните системи;
 2. поддържа персонал, притежаващ необходимите експертни знания, опит и квалификация;
 3. осигурява условия за точно определяне на времето и източника на предаваните електронни изявления;
 4. използва надеждни системи за съхраняване на информацията по т. 3;
 5. съхранява информацията по т. 3 в срок от една година. Доказателство, че е направено електронното изявление. Технологично неутрален подход - какви данни се съхраняват, зависи от вида на услугата (напр. Имейл + IP адрес; мобилен номер и т.н.)
 6. отговаря за причинените вреди от неизпълнение на задълженията му – гражданска отговорност. N.B.! Умишлено несъхраняване на логове = наказателна отговорност.

Изпращане, получаване и узнаване на е-изявлението

- Изпращане: Е-изявление е изпратено с постъпването му в информационна система, която не е под контрола на автора. (чл. 9 ЗЕДЕУУ)

- ☐ Контрол = изпращачът може да промени съдържанието или списъка адресати.

- ☐ Напр. важно в случай на оферти - оферентът е обвързан с офертата от момента на изпращането ѝ

- Получаване:

- ☐ Е-изявлението е получено с постъпването му в посочената от адресата информационна система (напр. конкретен имейл), ИЛИ

- ☐ Ако адресатът не е посочил конкретна информационна система, изявлението е получено с постъпването му в която и да е информационна система на адресата (напр. няколко имейла или мейл + мобилен телефон + профил в социална мрежа), ИЛИ

- ☐ Ако адресатът няма информационна система - с изтеглянето му от адресата от информационната система, в която изявлението е постъпило. (чл. 10(1) ЗЕДЕУУ) – напр. форуми (forums), дискуссионни пространства (public web chats), конферентни среди (conference boards) и др.

- ☐ Общо правило за потвърждение на получаването: Потвърждаване на получаването на е-изявление НЕ е необходимо, за да се смята, че е получено от адресата, освен ако страните са уговорили друго

- ☐ Ако е уговорено потвърждаване:

- е-изявлението е получено с изпращането на потвърждаване от адресата за получаването му
- и не е посочен срок за това, потвърждаването трябва да бъде извършено в разумен срок. (т.е. зависи от конкретните обстоятелства и използваната технология). Потвърждението за получаване не удостоверява съдържанието на е-изявлението
- потвърждението може да се направи автоматично - напр. чрез delivery receipt или подобна функционалност
- Узнаване на е-изявлението: Смята се, че адресатът на електронното изявление е узнал съдържанието му в разумен срок след неговото получаване

Място на изпращане и получаване на е-изявлението (1)

- Важно, тъй като може да определи приложимото право, компетентния съд, мястото на изпълнение на дадено споразумение
- Е-изявлението се смята изпратено в мястото на дейност на неговия титуляр (чл. 12(1) ЗЕДЕУУ) – за юридически лица
- Е-изявлението се смята получено в мястото на дейност на неговия адресат (чл. 12(2) ЗЕДЕУУ) – за юридически лица
- Ако титулярът или адресатът на изявлението има повече от едно място на дейност, за място на дейност се смята това, което е в най-тясна връзка с изявлението и неговото изпълнение, като се държи сметка за обстоятелствата, които са били известни на титуляра и на адресата или са били взети предвид от тях по всяко време преди или при извършване на изявлението.

- Ако титулярът или адресатът няма място на дейност, взема се предвид неговото постоянно местопребиваване – за физически лица. Предполага трайна фактическа и житейска връзка с дадено място

Изводи

- Правото е създадо правен режим за обмен на електронни изявления във виртуална среда
- Е-документът може да се приравни на писмения хартиен документ
- Е-документът има определени особености (напр. много оригинали)
- Е-документът има множество приложения – в е-търговията, е-управлението, е-здравеопазването, защитата на личните данни и пр.